

Marrons van Suriname

Tussen 1650 en 1830 brachten voornamelijk Nederland slavenhalers ruim een kwart miljoen Afrikaanse slaven naar Suriname. Daar werden zij op plantages te werk gesteld, eerst door de Engelsen in de tijd dat Suriname nog een Engelse kolonie was (1650-1667), daarna door de Nederlanders.

Zoals in alle plantagegebieden in de Nieuwe Wereld, probeerden ook de slaven in Suriname aan het ongewenste en vaak wrede slavenbestaan te ontsnappen door te vluchten. Dat was niet moeilijk. Vrijwel alle Surinaamse plantages lagen aan rivieren, met aan de achterzijde van het terrein moerassen en oerwouden. Deze woeste gebieden waren in de regentijd nauwelijks toegankelijk. Planters en Europese huursoldaten voelden zich er niet thuis. Met de slaven lag het anders; ze jaagden er en zowel mannen als vrouwen visten in de moeraspoelen. Sommigen beschikten bovendien over kleine korjalen. Met deze boomstamkano's konden ze door de kreken en moerassen varen. Blanken gingen bijna nooit mee op deze tochten, zodat de slaven veel meer kennis over de geografische gesteldheid van het terrein hadden dan hun meesters. Het was voor een slaaf niet moeilijk zich ongemerkt van de plantage te verwijderen.

Jaarlijks vluchtten er ongeveer 250 slaven, wat neerkwam op ongeveer een half procent van de slavenbevolking. De grote meerderheid – zo'n negentig procent – van deze vluchtelingen was van het mannelijk geslacht. Twee derden keerde na verloop van tijd uit eigen beweging terug, omdat het harde en opgejaagde bestaan in het oerwoud toch niet vol te houden bleek. Dat neemt niet weg dat elk jaar ongeveer tachtig slaven in de oerwouden achterbleven.

Marrons die in de bossen bleven gingen bij elkaar wonen, bouwden dorpen en trokken geleidelijk steeds verder het oerwoud in. De basis van alle Surinaamse marrongroepen werd de lo ('clan'). De omvang van die lo kwam in de beginperiode zelden boven de honderd personen uit. In de loop der tijd verenigden de lo zich tot stammen. Vanwege de geografische uitgestrektheid van Suriname en door het feit dat groepen marrons op verschillende momenten samenkwamen, is er nooit één grote stam ontstaan.

Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Marrons_van_Suriname

De opstand onder Tula

WILLEMSTAD, 17 augustus 1795

“Ze hebben ons te veel mishandeld, we willen niemand kwaad doen maar willen slechts onze vrijheid. Is het niet zo dat iedereen afkomstig is van Adam en Eva? Heb ik een misdrijf gepleegd door 22 van mijn broeders te bevrijden, die onterecht gevangen zaten? Als een van ons gestraft werd, kregen wij steeds te horen, of wij ook de vrijheid zochten. Een keer werd ik vastgebonden en geslagen. Ik riep om te stoppen, om een arme slaaf te vergeven. Toen ik uiteindelijk losgemaakt werd, liep het bloed uit mijn mond. Ik viel op mijn knieën en riep tot God: oh God almachtig, is het Uw wil dat wij zo mishandeld worden? Ach pater, zelfs een dier wordt beter behandeld dan wij. Als een beest een poot gebroken heeft, wordt het verzorgd.”

Wat gebeurt er op Curaçao in augustus 1795?

Tula werkt als slaaf op plantage Knip, op het westelijke platteland van Curaçao. Op 17 augustus 1795 gaat hij samen met zijn collega's naar de eigenaar van Knip, Casper Lodewijk van Uytrecht, en vertelt hem dat zij hun vrijheid opeisen. Brutaalweg bevrijden ze slaven die in gevangenissen zitten en gaan naar plantage Santa Cruz. Daar voegen ook slaven van andere plantages in de buurt zich bij hen. De volgende dag maakt Tula zijn hoofdkwartier op plantage Porto Marie. Op de forten Knip en Santa Cruz maken de opstandelingen wapens en ammunitie buit. Op 19 augustus winnen ze een eerste confrontatie met het koloniale leger.

Daarop wordt een onderhandelaar naar Tula gestuurd, pater Jacobus Schinck. Tula vertelt hem, zoals je hierboven kunt lezen, dat de slaafgemaakten niets anders dan hun vrijheid wensen. De pater probeert hem ervan te overtuigen dat het goed bewapende en getrainde koloniale leger sterker is dan de slaven. Tula doet een beroep op de christelijke moraal van de geestelijke. Het helpt allemaal niets. Op 20 augustus, en daarna nog eens van 25 tot 30 augustus, wordt hevig gevochten tussen het leger en wel tweeduizend slaven. Velen sterven, velen raken gewond, en velen vluchten.

De opstandelingen worden aangemoedigd om zich over te geven. Er worden hoge beloningen uitgeloofd voor wie de leiders van de opstand gevangen weet te nemen: 25 johannesen, het jaarsalaris van de gouverneur. Gevangen genomen opstandelingen worden op de pijnbank tot bekentenissen gedwongen, sommigen

worden opgehangen. In de weken na de strijd worden de leiders een voor een ingerekend. Zij worden allen in Willemstad in het openbaar gemarteld en geëxecuteerd.

Waarom is deze opstand bijzonder?

De opstand van augustus 1795 is bijzonder omdat er heel veel mensen aan meedoen, die bovendien van verschillende groepen zijn. Een groot deel van de slaven op het westen van het eiland is bij de opstand betrokken, en wel vijftien procent van alle slaven van het hele eiland vecht mee op 25 augustus. Zij worden bovendien geholpen door vrije zwarten en door enkele witte mensen, zoals mevrouw Johanna Lesire van plantage Porto Marie die de opstandelingen onderdak biedt. Velen zijn bereid hun leven te riskeren voor de vrijheid van de slaven.

Wie is Tula?

We weten niet veel van hem, maar uit de weinige bronnen die over Tula bestaan, blijkt dat hij goed geïnformeerd is, zeer welbespraakt in verschillende talen, en een gerespecteerd leider. Hij zet zich samen met andere leiders, zoals Bastiaan Carpata en Louis Mercier, in voor het einde van de slavernij. Om te pleiten voor de vrijheid van alle slaafgemaakten op Curaçao, gebruikt Tula argumenten uit de politiek, uit de veranderende regelgeving van die tijd en uit de christelijke leer. Hij is niet uit op macht, of op geweld, maar gaat de gewapende strijd ook niet uit de weg.

Was het de eerste keer dat slaven zich verzetten?

Slaafgemaakten hebben zich altijd verzet tegen hun situatie. Zo komen in 1750 op de Curaçaose plantage Hato honderd mensen in opstand. De opstand wordt neergeslagen, waarbij tientallen doden vallen. 39 opstandelingen worden terechtgesteld. Vanwege de schade en het verlies van slavenlevens zijn opstanden voor de slaveneigenaren verliesgevend. De koloniale overheid vindt het daarom beter om verzet niet alleen te onderdrukken, maar ook te voorkomen. Daarom legt ze slavenhouders regels op tegen te verregaand machtsmisbruik. Op Curaçao worden in 1761 nieuwe slavenreglementen ingevoerd.

Bron: <https://www.slavernijenij.nl/het-verzet/opstand-op-knip/>